

ASGP
AKADEMİK SOSYAL GÜVENLİK PLATFORMU

ENGELLİLERE 2022 SAYILI KANUN KAPSAMINDA SUNULAN SOSYAL YARDIMLAR

**Doç. Dr. Hatice Duygu
ÖZER**

Bildiri İçeriği

I. 2022 sayılı 65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Güçsüz Ve Kimsesiz Türk Vatandaşlarına Aylık

Bağlanması Hakkında Kanun

II. Kişi Bakımından Kapsam

-Ağır Engelliler, Engelliler, Engelli Yakınları

III. Engelli Aylığına Hak Kazanma Koşulları

IV. Engelli Aylıklarının Ödenmesine İlişkin Temel Esaslar

-Aylıkların Ödenmesi, Durdurulması Kesilmesi, Haczedilmezliği

-Uyuşmazlıkların Çözümü

ENGELLİLERE SUNULAN SOSYAL YARDIMLAR

- Ülkemizde primsiz sistemde engellilere sunulan edimlerle ilgili düzenlemeler tek bir mevzuatta yer almadığı gibi sunulan edim türü de tek tip değildir. Söz konusu düzenlemeler;
 - Engelliler Hakkında Kanun,
 - 2022 sayılı 65 Yaşını Doldurmuş ve Muhtaç ve Güçsüz ve Kimsesiz Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Kanun,
 - 2828 Sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu,
 - 5216 sayılı Belediye Kanunu
 - 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunlardır.
- Bunların yanı sıra 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu da muhtaç durumda bulunanlara yardımlar sunmakta olup, bunlar arasına engellileri de dâhil etmek mümkündür.

ENGELİLERE 2022 SAYILI KANUN KAPSAMINDA SUNULAN SOSYAL YARDIMLAR

- İnceleme konumuz sadece hak temelli sosyal yardımlar olduğundan, sosyal yardımlara odaklanan 2022 sayılı Kanun değerlendirilecektir.
- Çalışmamızı yapmadaki temel amacımız ise, kurulması planlanan bakım sigortası sistemi yürürlüğe girdiğinde, engellilere sosyal yardım sunan 2022 sayılı Kanunun durumdan nasıl etkileneceğinin ortaya konulmasıdır.

ENGELLİLERE 2022 SAYILI KANUN KAPSAMINDA SUNULAN SOSYAL YARDIMLAR

- Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nın verilerine göre aylık alanların sayısı:

ASHB.	2023	2024
ENGELLİ	618,249	540,439
ENGELLİ YAKINI	99,900	74,246

65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Gücsüz Ve Kimsesiz Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Kanun

- 65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Gücsüz Ve Kimsesiz Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Kanun (1976)
- Engelliler de Kanun kapsamına dahil edildi.
- Engelliye bakan yakınları da Kanun kapsamına dahil edildi.
- Güncel Yönetmelik ise, «65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Gücsüz Ve Kimsesiz Türk Vatandaşları İle **Engelli** Ve Muhtaç Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Yönetmelik» (2013)

Kanunun Kişi Bakımından Kapsamı

- Kanunun kişi bakımından kapsamına, sadece **Türk Vatandaşları** girmektedir.

1-Kanunun ilk halinden bu yana kapsamda olan ilk grup, 65 yaşını doldurmuş muhtaç yaşlılardır (m.1).

2-İkinci grupta ise, 65 yaşını doldurmamış olmakla birlikte hayatını tek başına idame ettiremeyecek seviyedeki ağır ve muhtaç engelliler yer alırken,

3-Üçüncü grupta 65 yaşını doldurmamış olmakla birlikte İŞKUR tarafından işe yerleştirilememiş engelliler bulunmaktadır (m.2/a-b).

4-Son grupta ise, 18 yaşını tamamlamamış engelli yakınının bakımını üstlenenler bulunmaktadır.

İstisnai Düzenleme: **Silikozis Hastaları**

- 2022 sayılı Kanun **geçici m.2'de**, *"sosyal güvenlik mevzuatına tabi olarak çalışmayan, sosyal güvenlik kurumlarından ya da yabancı bir ülke sosyal güvenlik kurumundan her ne ad altında olursa olsun herhangi bir gelir veya aylık almayan ve silikozis hastalığı nedeniyle meslekte kazanma gücünü en az % 15 kaybettiğine SGK Sağlık Kurulunca meslek hastalıkları tespit hükümleri çerçevesinde karar verilen kişilere, bu maddede belirtilen şartları sağlamaları halinde aşağıda belirtilen esaslara göre Sosyal Güvenlik Kurumunca aylık bağlanır."* şeklinde farklı bir düzenleme daha bulunmaktadır.
- Sadece silikozis hastalarına ve ölümü halinde yakınlarına özgü olarak SGK tarafından yapılan bu ödemeye hak kazanabilmek için maddede belirtildiği üzere **25.02.2011-25.05.2011** tarih aralığında başvuru yapmak gerekmektedir.

1. AĞIR ENGELLİLER

“65 yaşını doldurmamış olmasının yanı sıra;

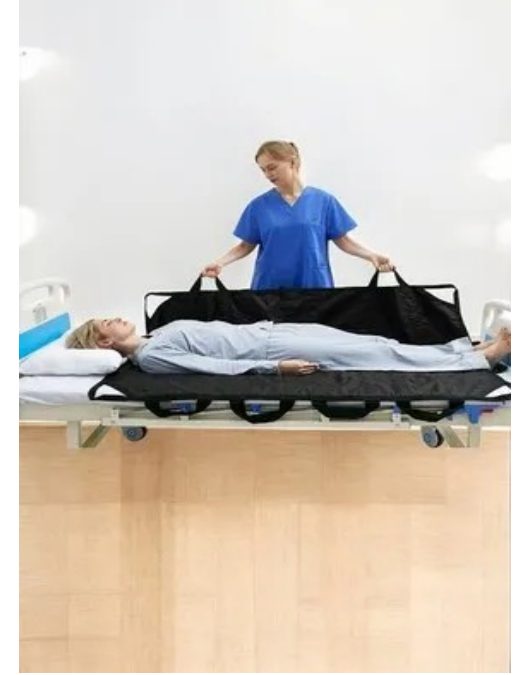
Başkasının yardımı olmaksızın hayatını devam ettiremeyecek şekilde engelli olduklarını ilgili mevzuatı çerçevesinde alınacak sağlık kurulu raporu ile kanıtlayan, 18 yaşını dolduran Türk vatandaşı engellilerden; sosyal güvenlik kuruluşlarının herhangi birisinden her ne nam altında olursa olsun bir gelir veya aylık hakkından yararlananlar ile uzun vadeli sigorta kolları açısından zorunlu olarak sigortalı olunması gereken bir işte çalışanlar veya nafaka bağlanmış ya da nafaka bağlanması mümkün olanlar hariç olmak üzere, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları tarafından muhtaç olduğuna karar verilenlere muhtaçlık hâli devam ettiği müddetçe (4.860) gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımından bulunacak tutarda, aylık bağlanır.”(m.2/a).

- 2025 aylık miktarı: **5.584 ₺**

1. AĞIR ENGELLİLER

Aylığa hak kazanma koşulları:

- Türk vatandaşı,
- 65 yaşını doldurmamış ancak 18 yaşını doldurmuş,
- Başkasının bakımına muhtaç seviyede engelli,
- Çalışmayan ve sosyal güvenlik kuruluşlarından herhangi bir ödeme almayan,
- Kimsesiz,
- Muhtaç,

1. AĞIR ENGELLİLER

Kimsesiz olmak:

- Kanunun başlığında kimsesiz ifadesine yer verilmiş olmakla birlikte, konunun düzenlendiği maddede açıkça kimsesiz olmak ifade bulunmamaktadır.
- Bunun yerine, “***nafaka bağlanmış ya da nafaka bağlanması mümkün olanlar hariç***” denilmek suretiyle bu husus dolaylı olarak anlatılmıştır.
- Kişinin kimsesiz olması, «kanunen kendisine bakmakla yükümlü kişinin bulunmaması» olarak ifade edilmektedir.

1. AĞIR ENGELLİLER

- *“**Nafaka yükümlüsü:** 4721 sayılı Türk Medeni Kanununun 364 üncü maddesinde ifade edilen altsoy, üstsoy ve refah durumlarına göre kardeşlerini, ifade eder”.* (Yönetmelik m.4/1-f).
- **Bakmak** kavramı ise, «barınma yeme içme giyinme ve tedavi gibi her türlü ihtiyaçların karşılanması» olarak anlaşılmalıdır.

1. AĞIR ENGELLİLER

Başkasının bakımına muhtaç seviyede engelli kimdir?

- Yönetmelik m. 12/2-b: *“(Değişik ibareler:RG-25/3/2014-28952) Engel durumuna göre toplam Engel oranı % 70 ve üzeri oranda olanlar ise “başkasının yardımı olmaksızın hayatını devam ettiremeyecek derecede engelli” olarak kabul edilir.”*
- Bu oranın belirlenmesi ve sağlık kurulu raporu alınması ise, *Erişkinler İçin Engellilik Değerlendirmesi Hakkında Yönetmelik (2019)* hükümlerine göre yapılacaktır.

1. AĞIR ENGELLİLER

Çalışmamak, Sosyal Güv. Kur. ödeme almamak:

- “...Sosyal güvenlik kuruluşlarının herhangi birisinden her ne nam altında olursa olsun bir gelir veya aylık hakkından yararlananlar ile uzun vadeli sigorta kolları açısından zorunlu olarak sigortalı olunması gereken bir işte çalışanlar, nafaka bağlanmış veya nafaka bağlanması mümkün olanlar veya 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu hükümlerine göre harçlık ödenenler hariç...» (Kanun m.1)

1. AĞIR ENGELLİLER

Muhtaç Olmak :

- «...her ne nam altında olursa olsun kendisine ve eşine ait her türlü gelirler toplamı esas alınmak suretiyle, kişi başına düşen ortalama aylık gelir tutarı asgari ücretin aylık net tutarının 1/3'ünden fazla olanlar ile aynı tutardan fazla gelir sağlaması mümkün olan kimseler muhtaç kabul edilemez.” (**Kanun m.1/2**).
- Haziran 2025 itibariyle, kendisi ve/veya eşinin toplam aylık gelirinden kişi başına düşen miktar, **7.368 TL'nin üzerinde** olanlar 2022 sayılı Kanuna göre muhtaç olarak kabul edilmemektedir.
- -Yönetmelikte muhtaçlık durumunu belirlemek için kişilerin gelir servet ve harcamalarını dikkate alınmaktadır.

2. ENGELLİLER

- 2022 sayılı Kanun kapsamında aylık bağlanacak ikinci grup ise, engellilerdir.
- Ağır engelliler olarak ifade ettiğimiz gruptan ayrı olarak engelliler, 2022 sayılı Kanun **m.2/b**'de,

“İlgili mevzuatı çerçevesinde alınacak sağlık kurulu raporu ile engelli olduklarını kanıtlayan, 18 yaşını dolduran ve talebine rağmen Türkiye İş Kurumu tarafından işe yerleştirilememiş olan Türk vatandaşlarından; sosyal güvenlik kuruluşlarının herhangi birinden her ne nam altında olursa olsun bir gelir veya aylık hakkından yararlananlar ile uzun vadeli sigorta kolları açısından zorunlu olarak sigortalı olunması gereken bir işte çalışanlar veya nafaka bağlanmış ya da nafaka bağlanması mümkün olanlar hariç olmak üzere, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları tarafından muhtaç olduğuna karar verilenler” olarak belirlenmiştir.

*2025 yılı engelli aylığı miktarı **3.723 ₺**

2. ENGELLİLER

Aylığa Hak Kazanma koşulları:

- Türk vatandaşı,
- 65 yaşını doldurmamış ancak 18 yaşını doldurmuş,
- Engelli,
- İŞKUR tarafından işe yerleştirilememiş,
- Çalışmayan ve sosyal güvenlik kuruluşlarından herhangi bir ödeme almayan,
- Kimsesiz,
- Muhtaç,

2. ENGELLİLER

- Yönetmelik **m.12/2-a**'da, *“(Değişik ibareler: RG-25/3/2014-28952) Engel durumuna göre toplam engel oranı % 40 ile % 69 arasında olanlar “engelli” olarak belirlenmiştir.*
- Bu oranın belirlenmesi ve sağlık kurulu raporu alınması ise, ağır engellilerde olduğu gibi *Erişkinler İçin Engellilik Değerlendirmesi Hakkında Yönetmelik* hükümlerine göre yapılacaktır.

2. ENGELLİLER

- **İşe Yerleştirilememiş Olmak:**
- Bu engel grubundakilerin aylığa hak kazanabilmeleri için aranan özel bir şart ise, "talebine rağmen Türkiye İş Kurumu tarafından işe yerleştirilememiş olma" durumudur. **(Kanun m.2/b).**
- %40-69 arası engeli bulunanlar ilk gruba göre çalışma olanağı daha yüksek olduğundan, bu kişilerin öncelikle sosyal yardım almak yerine çalışması amaçlanmaktadır.
- Bu nedenle bu gruptaki kişilerin İŞKUR'a işsiz olarak kaydolup işe girmeleri, şayet bu mümkün olamamışsa sosyal yardım almaları şeklinde bir sistem planlanmıştır.

3. ENGELLİ YAKINI

- Kanuna 2013 tarihi itibariyle yapılan ekleme ile dâhil edilmiştir.
- Bu düzenlemede, *“Nafaka bağlanan veya nafaka bağlanması mümkün olanlar ile sosyal güvenlik kuruluşlarının herhangi birinden her ne nam altında olursa olsun gelir veya aylık hakkından yararlanan durumunda ya da uzun vadeli sigorta kolları açısından zorunlu olarak sigortalı olunması gereken bir işte çalışan durumunda kendisine bakmakla yükümlü bir yakını bulunan engelli çocuklar hariç olmak kaydıyla; Türk vatandaşı olan, 18 yaşını tamamlamamış ve ilgili mevzuatı çerçevesinde alınacak sağlık kurulu raporu ile engelli oldukları kanıtlanmış durumundaki engelli yakınlarının bakımını üstlenen Türk vatandaşlarından, her ne nam altında olursa olsun her türlü gelirler toplamı esas alınmak suretiyle hane içinde kişi başına düşen ortalama aylık gelir tutarı 16 yaşından büyükler için belirlenmiş olan asgari ücretin aylık net tutarının 1/3'ünden daha az olan ve Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları tarafından muhtaç olduğuna karar verilenlere muhtaçlık hâli devam ettiği müddetçe ve bakım ilişkisini fiilen gerçekleştirmeleri kaydıyla, (3.240) gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımından bulunacak tutarda aylık bağlanır.”* hükmü yer almaktadır **(m.2/2)**.
- 2025 yılı engelli yakını aylığı miktarı ***3.723 ₺**

3. ENGELLİ YAKINI

- Bu bent kapsamında aylığa hak kazanılması için hem engellinin hem de yakınının bazı koşulları yerine getirmesi gerekmektedir.

Engellinin taşınması gereken koşullar;

- 18 yaşından küçük olmak,
- Türk vatandaşı olmak,
- Muhtaç olmak,
- Kimsesiz olmak,
- Engelli olmak,

Engelli yakınının sağlaması gereken koşullar ise,

- Türk vatandaşı olmak,
- Çalışmamak veya sosyal güvenlik kuruluşlarından ödeme almamak,
- Muhtaç olmak,
- Kimsesiz olmak,
- Engelli çocuğun bakımını fiilen yürütmek

3. ENGELLİ YAKINI

- **Engelli olmak:**
- Engelli ifadesi ile anlatılmak istenen, «*özel gereksinim düzeyi en az hafif düzeyde olan veya %40 ve üzeri engelli olanlar*» şeklindedir.
- Bu gruptaki engelliler 18 yaşın altında olduklarından, engelliliğin belirlenmesi, *Erişkinler İçin Engellilik Değerlendirmesi Hakkında Yönetmelik* hükümlerine göre değil, *Çocuklar İçin Özel Gereksinim Değerlendirmesi Hakkında Yönetmelik* hükümlerine göre yapılmaktadır.
- Bu yönetmelikte, çocuklar bakımından **özel gereksinim düzeyi** kavramı bulunmakta ve ÇÖZGER raporu hazırlanmak suretiyle çocuğun durumu belirlenmektedir.

3. ENGELLİ YAKINI

- **Özel gereksinim** ise, anılan Yönetmelik m.4/n'de, "*Çocuğun toplumsal yaşama eşit katılabilmesi için bedensel ya da gelişimsel işlev kısıtlılığı olmayan bireylerden farklı sağlık, eğitim, rehabilitasyon, cihaz, ortez, protez, çevresel düzenlemeler ve diğer sosyal ve ekonomik haklara ve hizmetlere gereksiniminin olması*" şeklinde tanımlanmıştır.
- **Toplumsal yaşama katılım kısıtlılığı** ise, "*Bireyin toplumsal yaşamda nitelikli ve tam olarak yer alamaması, yaşama kabul ve dahil edilmesinde güçlükler yaşaması, mevcut olan işlev kaybının çevresel etmenlerden etkilenmesi sonucunda, çocuğun etkinlik ve yaşama katılımının yaşıtlarından daha az nitelik ya da nicelikte olması*" şeklinde tanımlanmıştır. (Y.m.4/p).
- İlgili yönetmelik ekinde Özel gereksinim düzeyi 7 seviye olarak belirlenmiş olup, hafif düzey 2. sırada yer almakta ve mevzuatla uyum arandığında, %40-69 arası engel oranına tekabül etmektedir.

3. ENGELLİ YAKINI

- **Engelli Yakını Olmak:**
- Kanunda aylık alabilecekler engellinin “yakınları” olarak belirlenmiştir. Ancak yakınlar tanımlanmamıştır.
- Öncelikle kişiye bakmakla yükümlü olan aile fertleri bu kavrama dahil edilebilir.
- Öte yandan, başvuruda gerekli evrakların açıklandığı yönetmelik hükmünde bakımı yerine getiren kişiler velisi değilse atanmış vasilere ilişkin vesayet kararının da arandığı belirtilmiştir (m.5/5-b). O halde kişinin veli ya da vasisinin yakın kavramını oluşturduğu söylenebilir.
- Yine yakınlığı belirleyen bir başka kriter ise engelli ile bakımı yerine getiren yakınının aynı hanede ikamet etmesidir.

3. ENGELLİ YAKINI

- Evde Bakım Yardımı Yönetmeliği'nde, **bakım veren** kavramı, “bakıma ihtiyacı olan engelli bireyin bakımını sağlayan 18 yaşını doldurmuş akrabası veya vasisi” olarak tanımlamıştır.
- **Akraba** kavramı ise, “Üveyler dahil olmak üzere engelli bireyin eşi, çocukları ile çocuklarının eşleri, ana ve babası ile bunların ana ve babası, torunları ile torunlarının eşleri, torun çocukları, kardeşleri ile kardeşlerinin eşleri, kardeşlerinin çocukları ile kardeş çocuklarının eşleri, kardeş torunları, eşinin ana ve babası, eşinin kardeşleri, eşinin kardeşlerinin eşleri ile çocukları, amcaları ve amcalarının eşleri, amca çocukları ile bunların eşleri, halaları ile halalarının eşleri, hala çocukları ile bunların eşleri, dayıları ve dayılarının eşleri, dayı çocukları ile bunların eşleri, teyzeleri ve teyzelerinin eşleri, teyze çocukları ile bunların eşlerinden her biri” şeklinde ayrıntılı bir şekilde sayılmıştır. (m.4).

2828 SAYILI SOSYAL HİZMETLER KANUNU EK M.7: EVDE BAKIM PARASI

- **Ek Madde 7 – (Ek: 1/7/2005-5378/30 md.; Değişik: 6/2/2014-6518/21 md.)**

Her ne ad altında olursa olsun her türlü gelirler toplamı esas alınmak suretiyle, hane içinde kişi başına düşen ortalama aylık gelir tutarı, asgarî ücretin aylık net tutarının 2/3'ünden daha az olan bakıma ihtiyacı olan engellilere, resmî veya özel bakım merkezlerinde bakım hizmeti ya da sosyal yardım yapılmak suretiyle evde bakımına destek verilmesi sağlanır.

- 2025 yılı itibariyle **540 bin** kişi, **10.125 TL** tutarında evde bakım parası almaktadır.

3. ENGELLİ YAKINI

- **Bakım ilişkisini fiilen gerçekleştirme:**
- Bakım ilişkisinin fiilen gerçekleşmesi ile ilgili olarak verilen tek detayda ise, Yönetmelik m.7/4'de, “18 yaşından küçük (Değişik ibare:RG-25/3/2014-28952) engelli yakınlarına aylık bağlanabilmesi için fiilen bakım ilişkisinin gerçekleşmesi ve bakıcı ile bakılan kişinin aynı hanede ikamet etmesi şartları aranır.” olarak belirlenmiştir.

Engellilere Sunulan Sağlık Yardımı

- 2022 sayılı Kanun kapsamında engellilere sunulan temel sosyal yardım olan “aylık” bağlanmasından başka,
- Ayrıca 5510 sayılı K.m.60/c-3’de yer alan, “1/7/1976 tarihli ve 2022 sayılı 65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Gücsüz ve Kimsesiz Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Kanun hükümlerine göre aylık alan kişiler, genel sağlık sigortalısı sayılır.” hükmü gereği, bu kanun kapsamında bulunan ağır engelliler, engelliler, aylık alan kişilerden olduklarından sağlık yardımlarından yararlanırlar.
- **Engelli çocukların** sağlık yardımı almalarına ilişkin düzenleme ise, 2022 sayılı K.m.2/5’de şu şekilde ifade edilmiştir; *“İkinci fıkra kapsamına giren 18 yaşından küçük engelliler, 5510 sayılı K.’nın 60 ıncı maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinin (3) numaralı alt bendi kapsamına girenlere ilişkin hükümler çerçevesinde genel sağlık sigortasından yararlandırılır.”*
- Engelli çocuklara bakan ve **engelli yakını aylığı alan** kişiler bakımından ise anılan maddenin devamında, *“Bu engellilerin bakımı amacıyla ikinci fıkraya göre aylık bağlanacak kişilerden genel sağlık sigortalısı veya bakmakla yükümlü olunan kişi durumunda olmayanlar 5510 sayılı Kanunun 60. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinin (1) numaralı alt bendi kapsamında kabul edilir.”* hükmü bulunmaktadır.

Aylıkların Ödenmesi, Durdurulması Kesilmesi, Haczedilmezliği

- Aylık almak için başvurular, kişinin ikametgahının bulunduğu **Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarına** yapılır.
- Sosyal inceleme ve değeriendirme süreçleri sonucunda, aylık bağlanması kararı **Vakıf Mütevelli Heyeti** tarafından verilir.

Aylıkların Ödenmesi, Durdurulması Kesilmesi, Haczedilmezliği

- Yönetmelik m.11/2 ve 3'de ise **aylığın kesilmesine sebep olan durumlar** daha detaylı bir biçimde açıklanmıştır. Buna göre, *"Yaşlı aylığı ve engelli aylıkları, aşağıda belirtilen hallerde kesilir.*

a) Ölüm.

b) Feragat.

c) **(Değişik:RG-25/3/2014-28952)** 18 yaş altı engelli yakını aylığı alanlar için engellinin 18 yaşını doldurması.

ç) **(Değişik:RG-25/3/2014-28952)** 18 yaş altı engelli yakını aylığı alanlar için bakıcı ile bakılanın aynı hanede ikamet etmediğinin veya aynı hanede ikamet etse dahi fiili bakımın gerçekleşmediğinin ya da aylığın engelli için kullanılmadığının tespit edilmesi.d) **(Değişik:RG-25/3/2014-28952)** Türk vatandaşlığından çıkarılma ya da Türk vatandaşlığı muhafaza edilmeksizin yabancı memleket uyuşuna girilmesi.

e) Süreli raporu bulunanlar için rapor süresi dolmasına rağmen yeni raporun bir yıl içinde Vakfa teslim edilmemesi.

f) Aylık almakta iken ikametgâhını başka Vakfın görev alanına girecek şekilde değiştirenler için bir yıl içinde yeni ikametgâhlarındaki Vakfa başvurulmaması.

g) **(Değişik:RG-19/8/2018-30514)** Aylığın on dönem boyunca aralıksız olarak alınmaması.

ğ) **(Değişik:RG-19/8/2018-30514)** 7 nci maddenin ikinci fıkrasının (a), (e), (f) ve (g) bentlerinde belirtilen sebeplerle veya nafaka almakta olması ya da kişi başına düşen gelirin muhtaçlık sınırına eşit veya üzerinde olması sebebiyle aylık bağlanması koşullarının kaybedilmesi.

h) **(Değişik:RG-19/8/2018-30514)** Nafaka alabilecek olması ya da muhtaçlık sınırına eşit veya üzerinde kişi başına düşen gelir elde edebilecek olması ya da başka sebeplerle muhtaçlık halinin ortadan kalktığının tespit edilmesi."

Aylıkların Ödenmesi, Durdurulması Kesilmesi, Haczedilmezliği

- **Aylıkların Geri Alınması**
- Hak sahibi olmayanlara fazla ve yersiz ödeme yapılmasının önüne geçilmesi için ilgili Yönetmeliğin 14. maddesinde, *“Aylık almakta olanlar veya aylık sahiplerinin eş, anne, baba, vasi, kayyum, veli veya vekilleri, aylıkların kesilmesini gerektiren durumları üç ay içinde Vakfa bildirmekle yükümlüdürler.”* Yönünde bir **bildirim yükümlülüğü** getirilmiştir.
- Yükümlülüğe aykırılığın yaptırımı ise, yönetmelik m.14/2’de, *“Bu yükümlülüğe uymayarak yersiz aylık tahsilinde bulunanlara ödenmiş olan aylıklar için ödeme tarihinden tahsil tarihine kadar geçen süre için kanuni faizi ile birlikte Bakanlık tarafından borç tahakkuk ettirilerek, takip ve tahsili sağlanır.”* şeklinde düzenlenmiştir.
- Aylıkların geri alınmasına sebep olan bir başka durum ise, aylığa hak kazanabilmek için **gerçeğe aykırı belge düzenlenmektedir.**
- Yönetmelik m.16/1’de, *“Aylığa hak kazanmak üzere düzenlenen belgelerin gerçeğe uymadığı tespit edildiği takdirde ödenmiş olan aylıklar için ödeme tarihinden tahsil tarihine kadar geçen süre için Türkiye İstatistik Kurumunca her ay için belirlenen Tüketici Fiyatları Endeksi (TÜFE) aylık değişim oranları esas alınarak hesaplanacak tutarıyla birlikte Bakanlık tarafından borç tahakkuk ettirilerek takip ve tahsili sağlanır.”* şeklinde düzenlenmiştir.

Aylıkların Geri Alınmaması

Geçici Madde 5- (Ek: 3/11/2022-7420/8 md.)

Gerçeğe uygun olmayan sağlık kurulu raporu kullanımı nedeniyle yapılan ödemeler hariç olmak üzere, bu Kanun kapsamındaki kişilere bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihe kadar yersiz ödenen ve geri alınması gereken aylıklar ile bunlardan doğan ceza ve faizler terkin edilir. İlgililer hakkında herhangi bir adli, idari ve icrai takibat yapılmaz. Yersiz ödemeler kapsamında maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce idare tarafından yapılan tahsilatlar, ilgililerine iade edilmez.

Aylıkların Ödenmesi, Durdurulması Kesilmesi, Haczedilmezliği

- **Aylıkların Haczedilemezliği**
- 3294 sayılı ek m.2'de, *"Bu Kanun gereğince yapılan yardımlar ve proje destekleri ile 1/7/1976 tarihli ve 2022 sayılı 65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Güçsüz ve Kimsesiz Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Kanun gereğince verilen yaşlılık ve engelli aylıkları, **kişinin rızası olsa bile haczedilemez**, başkasına devir ve temlik edilemez."* hükmü eklenmek suretiyle yasağın yasal dayanağı oluşturulmuştur.
- Ardından ilgili yönetmelik m.18'de, şu düzenleme yapılmıştır. *"(Mülga ibare:RG-19/8/2018-30514) (...) 2022 sayılı Kanun uyarınca bağlanan aylıklar **kişinin rızası olsa bile haczedilemez**, başkasına devir ve temlik edilemez."*
- Haciz yasağına aykırı davranıldığı takdirde, aylık alan kişinin itirazda bulunması ve yapılacak itiraza istinaden, ilgili kurum ve kuruluşların haczi derhal kaldırması gerektiği ifade edilmiştir.
- Maddenin ilk halinde yer alan "nafakaya ilişkin haklar saklı kalmak kaydıyla" hükmü mülga edilmiştir.

Aylığa ilişkin İşlemlere İtiraz ve Yargı Yoluna Başvurma

- “Mütevelli Heyeti kararlarına ilişkin **itirazlar** ilgili Vakfa yapılır.
- Sonuç alınamadığında ise **yargı yoluna** başvurulabilir.
- SYD Vakıfları tarafından yapılan iki temel işlem itiraza konu olabilmektedir:
 1. Aylık başvurusunun reddi
 2. Aylığın kesilmesi işlemidir

Uyuşmazlıkların Çözümü

- **Hangi Yargı Yolu görevlidir?**
- Adli Yargı makamları : (BAM. ve Yargıtay HD.): Adli yargı görevlidir.
- İdari yargı Makamları: İdari yargı görevlidir.
- Uyuşmazlık mahkemesi : **Adli yargı** (E. 2024/200, K. 2024/183, 06.05.2024)
- -iptal davası niteliğinde,
- -taleple bağıllık ve resen araştırma ilkeleri

Sonuç

- Bakım sigortası yürürlüğe girinceye kadar sosyal yardım kapsamında muhtaç engelliler için 2022 sayılı Kanun kapsamındaki engelli aylıklarına ihtiyacımız olduğu yadsınamaz.
- Dolayısıyla 2022 sayılı Kanunda engelli aylıkları ile ilgili bazı iyileştirmeler yapılmalıdır. Bu iyileştirmeler de özellikle bakım sigortası için önerilen prim ödeme dışındaki hak kazanma koşullarını 2022 sayılı kanuna dahil etmek şeklinde olabilecektir.
- Bakım sigortası uygulaması başladığında ise, öncelikli olarak bu sigorta kolundan yardım alınmalı ancak sosyal yardımlar da tamamlayıcı niteliğiyle sistemde varlığını korumalıdır.

ASGP
AKADEMİK SOSYAL GÜVENLİK PLATFORMU

TEŞEKKÜRLER

hdozer@erzincan.edu.tr